

**Правна същност на задълженията на лекаря и
лечебното заведение в контекста на
професионалния риск, свързан с реализиране на
гражданската деликтна отговорност**

КАЗАНО Е :

- ❖ «Незнанието вреди на правото» /*Ignorantia iuris nocet*/.
- ❖ «Незнанието на правото е грешка» /*Iuris ignorantia error*/.

ЗАЩОТО:

- ❖ „Непознаването на закона не е извинение“/ *Ignorantia legis non excusat* /.
 - ❖ „Незнанието не е аргумент“/ *Ignorantia non est argumentum*/
-

Според Саверский:

❖ «Медицината сама по себе си е вредоносна»

➤ Тя създава т.нар. «обоснована» вреда в полза на пациента“

Правна същност на задълженията на лекаря и лечебното заведение в контекста на професионалния риск, свързан с реализиране на гражданската деликтна отговорност

- В определени случаи обаче, реализирането на даден риск може да доведе до неблагоприятни правни последици. Това ангажира **гражданската деликтна отговорност на лекаря.**
- За да се прецени, дали лекарят е осъществил виновно поведение и в този смисъл нарушение на дадено задължение, е необходимо преди това да се отговори на въпроса **какъв е характерът на задължението на лекаря.**
- Така се стига до **правната същност на неговото задължение.**

Правна същност на задълженията на лекаря и лечебното заведение в контекста на професионалния риск, свързан с реализиране на гражданската деликтна отговорност

- Опитът за неговото изясняване ще съдейства на практиката за изграждане на единно схващане в областта на безопасността на пациентите.
- По този начин ще се подобри сигурността на пациента, но и ще се минимизира риска от възникване на гражданска отговорност за практикуващите.
- Оправдан е интересът в изложението към френската съдебна практика и законодателство предвид изключително развитата материя на Франция в областта на деликтите.

Правна същност на задълженията на лекаря и лечебното заведение в контекста на професионалния риск, свързан с реализиране на гражданската деликтна отговорност

- До началото на деветнадесети век философията, която преобладава в Запада е, че лекарите се грижат за всичко, но не носят отговорност за успеха или неуспеха на лечението.
- През 1829 г. един доклад на Медицинска академия на Франция гласи, че **"Отговорността на лекарите при добросъвестно упражняване на тяхната професия не се ангажира .**

Правна същност на задълженията на лекаря и лечебното заведение в контекста на професионалния риск, свързан с реализиране на гражданската деликтна отговорност

- Още през 1833 г. обаче, е осъден от гражданския съд лекар за пробив на брахиалната артерия вместо вена, което води до ампутация на рамото на пациента.
- Това решение е потвърдено през 1835 г. от Касационния съд на Франция, който очевидно признава за пръв път възможността за ангажиране на отговорността на лекарите и хирурзите. Съдиите признават небрежността и несръчността на лекаря и го осъждат да плати обезщетение на пациента.

Правна същност на задълженията на лекаря и лечебното заведение в контекста на професионалния риск, свързан с реализиране на гражданската деликтна отговорност

- В чуждата облигационноправна теория според съдържанието си задълженията се делят на:
- *задължение за полагане на дължима грижа*
- *задължение за резултат.*
- Основен разграничителен критерий - **елемент на несигурност** относно изпълнението на задължението.
- Когато задължението на изпълнителя съдържа такъв елемент на несигурност, то е задължение за полагане на дължима грижа.
- Именно задължението на лекаря се явява най-яркият пример за илюстрация на посоченото задължение.

Задължение за грижа

- Например, ако лекар гинеколог се уговори с пациентка да осъществи раждане в определен ден и в уговорения ден той отсъства, е налице неизпълнение на задължение за резултат.
- Задължението за осъществяване на самото раждане обаче, се явява задължение за полагане на дължима грижа, защото лекарят не може да гарантира успешното му приключване, макар и да е направил всичко необходимо.

Задължение за грижа

- Задължението за полагане на дължима грижа се нарича още общо задължение за благоразумие и усърдие, т.е. **задължение за лекаря не да излекува, а да лекува със знания и съвестно.**
- В този смисъл лекарят е длъжен да направи всичко необходимо за добруването на пациента, **но не се знае дали ще постигне очаквания резултат.**
- Това разбиране е потвърдено многократно от чуждата и българска съдебната практика, дори ако намесата е тривиална, особено по отношение на хирурзи и анестезиолози.

Задължение за грижа

- При лекарските деликти обаче не е достатъчно приложението на този модел на дължима грижа само.
- В този смисъл не са достатъчни само положените усилия.
- **Грижа на професионалната група** - определени знания, умения

Задължение за грижа

- Разбирането, че лекарят отговаря винаги за резултат, не може да бъде подкрепено по две основни причини.
- От една страна, по този начин се отрича риска, който е заложен във всеки един медицински акт. Самата вероятност за реализиране на терапевтичен риск автоматично отхвърля възлагане на задължение за резултат върху лекаря.
- Това е така, защото терапевтичният риск се определя като вероятна поява на вреда без да са били извършени пропуски в дължимата грижа.

Задължение за грижа

- От друга страна, натоварването на практикуващите с едно такова тежко задължение, ще ги накара да не поемат допълнителен риск, който обаче често пъти е необходим и в интерес на самия пациент .

Задължение за грижа

- Задължението за грижа се отнася до спазване на едно **разумно и грижливо поведение**, чието неизпълнение е свързано с принципа на субективната отговорност (т.е. **отговорност за виновно поведение на лекаря**), основаващо се в общия случай на небрежност или невнимание.

Задължение за грижа

- Съгласно действащото българско законодателство лекарят следва да осъществява дейността си в съответствие с разпоредбите на чл.81 от Закона за здравето, според които *всеки български гражданин има право на достъпна медицинска помощ при условията и по реда на този закон и на Закона за здравното осигуряване.*

Задължение за грижа

- В разпоредбата на чл.81, ал.2 ЗЗ е казано още, че „правото на достъпна медицинска помощ се осъществява при прилагане на следните принципи:
- *1.своевременност, достатъчност и качество на медицинската помощ*
- *2. равнопоставеност при оказване на медицинската помощ с приоритет за деца, бременни и майки на деца до 1 година*
- *3.сътрудничество, последователност и координираност на дейностите между лечебните заведения*
- *4. зачитане правата на пациента”*

Задължение за грижа

- **Чл. 79, ал.1 ЗЗ «Медицинската помощ в Република България се осъществява чрез прилагане на утвърдени от медицинската наука и практика методи и технологии.»**
- Следователно, за да бъдат правилата задължителни за практикуващия, те трябва да преминат отвъд стадия на научното експериментиране и да са свързани с **обичайната утвърдена медицинска практика и наука.**

Задължение за грижа

- Съгласно чл. 37 т. 1 и т. 2 от Закона за съсловните организации на лекарите и лекарите по денталната медицина /ЗСОЛЛДМ/, а именно лекарите и лекарите по дентална медицина носят отговорност за следните нарушения, допуснати при изпълнение на професионалните си задължения:
- **т.1** неспазване на правилата, предвидени в кодексите за професионална етика;
- **т.2** неспазване на правилата за добра медицинска практика.

Задължение за грижа

- *Може да се обобщи, че всички медицински интервенции, които съдържат несигурност и риск трябва да бъдат изключени от обсега на задължението за резултат.*
- *Наличието на причинно-следствена връзка между поведението на лекаря и вредата не е достатъчно, за да се ангажира отговорността на последния, тъй като тя трябва да е резултат на виновно поведение в разрез с правилата на професията, а именно при несъблюдаване на модела на дължимата грижа.*
- *Следователно лекарят следва да докаже, че е направил всичко необходимо, за да не бъде увреден пациента с оглед на необходимите знания и умения, възприети и утвърдени от медицинската наука и практика, които следва да притежава всеки един добросъвестен лекар на негово място.*

Задължение за грижа

Задължение за сигурност

- Още през 1911/1913 г. съдебната практика въвежда концепцията за задължението за сигурност, което има за цел да защити уязвимостта на хората пред развитието на техническия прогрес.
- Оттогава тази концепция бива анализирана и общоприета от доктрината. Първоначално от договора за превоз на хора, тя се разпростира и към множество други договори .

Задължение за сигурност

- Безопасността на хората е един от най важните моменти при организацията на дейността в обществото.
- Задължението за сигурност се основава най-вече на естественото задължение за **зачитане на физическата неприкосновеност на другите.**

Задължение за сигурност

- Сигурността на хората е изискване, изразено още и във Всеобщата декларация за правата на човека, която прокламира, че *„Всеки има право на живот, свобода и сигурност на личността“*(чл. 3).
- Поддържа се, че това задължение за сигурност **произтича от естественото право и надхвърля разделенията на традиционните задължение за грижа и задължение за постигане на резултат.**
- Нещо повече, утвърждаването на задължението за сигурност и безопасност в медицинската дейност допринася за по-правилното разбиране на задължението за резултат в медицината.

Задължение за сигурност

- По дефиниция, медицинският акт винаги остава заобиколен от различни рискове, които не могат да бъдат избегнати.
- Сигурността не може да бъде гарантирана. Затова и в общия случай, както вече се посочи, лекарят не може да бъде отговорен за задължение за резултат.

Задължение за сигурност

- Относно задължението за сигурност обаче, се приема, че когато е налице неизпълнение на подобно съществуващо задължение, **то се преобразува в презумпция за отговорност.**
- Следователно в тези случаи вместо да се установят основните елементи от фактическия състав на всяка една гражданска отговорност, то тук е достатъчен един стеснен фактически състав, който се доближава до обективната стриктна отговорност или отговорност, при която възможностите за екскулпиране са ограничени.
- Освобождаващи основания могат да бъдат: *непреодолима сила, изключителна вина на пострадалия или на трето лице.*

Задължение за сигурност

- Това задължение за сигурност и резултат за пръв път е признато във връзка с **обвинението срещу зъболекар относно поставяне на протеза**, но впоследствие съдебната практика значително го разширява.

Задължение за сигурност

- Или задължението за сигурност по своето естество е определено задължение, обект на което е сигурността, дължима във всеки случай от лицето, причинило вредата.

Задължение за сигурност

- Както вече се посочи определеното задължение за сигурност се свързва основно с т.нар.обективна отговорност в облигационното право.
- Но това не означава автоматична компенсация на вредите.
- Трите основни елемента на гражданската отговорност трябва да бъдат надлежно установени.

Задължение за сигурност

- В чуждата съдебна практика в две решения още от 5 май и 20 октомври 1997 г., е потвърдено, че хирургът има задължение и за сигурност и безопасност на пациента, за разлика отпреди, когато се поддържаше, че при поставянето на апарат върху тялото на пациента, хирургът е обвързан само със задължение за грижа.
- Съдът намира, че дори и ако естеството на договора между хирурга и неговия пациент е само за задължение за грижа, той все пак има задължение за безопасност, и следва да възстанови щетите за пациента, възникнали по време на процедура, необходима за целите на лечението, макар и не по вина в резултат на небрежност или невнимание и които вреди се намират в пряка връзка с интервенцията.

Задължение за сигурност

- Съгласно постоянната чужда съдебна практика хирургът например, няма задължение за резултат, а задължение за грижа при осъществяване на самата интервенция.
- Когато не може да се определи причината за вредата обаче, се поддържа, че хирургът отговаря в рамките на задължението за сигурност.

Задължение за сигурност

- Изискването за сигурност не се намира в противоречие с разбирането, според което лекарят не се ангажира да излекува пациента, защото медицинските процедури следва да обезпечат сигурност за пациента.
- Това означава, че ако лекарят не може да обещае успеха на лечението, той трябва да може да гарантира поне, че **самия медицински акт няма да бъде причина за влошаване на състоянието на пациента.**
- Пациентът не може да изисква от лекаря излекуване, но той има право да очаква например, че **апаратурата, инструментите, медикаментите, използвани за лечението му няма да му причинят вреди.**

Задължение за сигурност

- Понастоящем съществува силна доктринална тенденция в полза на задължението за сигурност.
- Предвид и бързото развитие на медицината и значението на вредата, която пациентът може да претърпи, обикновеното задължение за грижа вече не е достатъчно, за да обезпечи претърпените вреди.
- Във всички случаи се касае се за *едно самостоятелно задължение, различно от задължението за грижа.*

Задължение за сигурност

- Една случайна вреда, която възниква по време на медицински акт, независимо дали става дума за пряко лечебно действие или за действие, необходимо за диагностициране или лечение, съпътстващо процедурата, и **която вреда не е в резултат на неспазването на задължението на лекаря за оказване на дължимата грижа т.е на виновно поведение от негова страна,** представлява накърняване на безопасността на пациента и по този начин представлява неизпълнение на това допълнително определено *задължение за сигурност и безопасност.*

Задължение за сигурност

- Въпреки това, лекарят може да се освободи от отговорност, като докаже, че увреждането е резултат от причина, която се дължи на непреодолима сила, на пациента, или като докаже, че безопасността на пациента не е била накърнена.

Задължение за сигурност

Задължение за сигурност и вътреболнични инфекции

- По френското законодателство за лечебните заведения съществува специална отговорност за нозокомиални инфекции.
- Съгласно Френския кодекс за общественото здраве организациите, оказващи здравни услуги са отговорни за вреди, причинени от нозокомиални инфекции, освен ако не приведат доказателства за чужда външна причина. /арг. от чл.1142-1 Code de la sante publique/

Задължение за сигурност и резултат при реализиране на рискове, свързани с възникване на вътреболнична инфекция и ангажиране на отговорността на лекаря и лечебното заведение.

- *Чуждата причина* може да се прояви в три различни форми:
 - **Изключителна вина на трето лице**
 - **Изключителна вина на пациента**
 - **Случайни непредвидими и непредотвратими събития /непреодолима сила/.**
- Тя е непреодолима, дори и да е била предвидена - например природни събития (наводнение, торнадо, пожар) или колективни човешки действия (стачка, война)

Задължение за сигурност и вътреболнични инфекции

- Следователно, за да се освободи от отговорност болницата трябва да докаже, че вредата е резултат на действия на трето лице, на виновно поведение от страна на пациента или резултат на форсмажорно непредвидимо и непредотвратимо обстоятелство.
- Или отговорността се реализира и вината се предполага. В този дух е постоянната чужда съдебна практика, а именно *задължението на пациента или клиниката в областта на нозокомиалната инфекция е задължение за постигане на сигурност и резултат.*

Задължение за сигурност и вътреболнични инфекции

- В тази връзка самото състояние на уязвимост на организма на пациента не се разглежда като външна причина.
- Нещо повече, съдът отбелязва че, когато инфекцията е придизвикана от патологията на пациента, **инфекцията отново е свързана с грижите и не е налице външна и непредвидима причина.**

Задължение за сигурност и вътреболнични инфекции

- Поддържа се, че ендегенният произход на една нозокомиална инфекция не освобождава болницата от отговорност.
- Случай, който се цитира е след операция в Университетската болница в Анже, млада жена умира от нозокомиална инфекция. Госпожица Анже е здрав носител на пневмококи при допускане в болницата, но от експертизата се оказва, че по време на хирургическата интервенция зародишът е влязъл в менингите и е станал патогенен .

Задължение за сигурност и вътреболнични инфекции

- Често пъти нозокомиалната инфекция е ятрогенно състояние. Това означава, че тя е провокирана във връзка с лечението или грижите. Но в практиката се установява, че **тя може да не бъде резултат на ятрогенно състояние и отново да се ангажира отговорността на лечебното заведение.**
- Например, пациент се заразява с легионилоза по време на душ в лечебното заведение и отговорността на болницата за задължение за сигурност е ангажирана.

Задължение за сигурност

- **Задължение за сигурност при реализиране на рискове, свързани с кръвопреливане**
- Другото проявление на това задължение за сигурност в здравеопазването е в областта на кръвопреливането.
- В тази връзка по отношение на трансфузионните центрове отново Касационният съд на Франция е потвърдил многократно задължение за сигурност, от което те могат да бъдат освободени само, ако докажат, че вредата се дължи на външна непредвидима и непредотвратима причина, която не може да им бъде приписана.

Задължение за сигурност и кръвопреливане

- Тази т. нар. чужда причина обаче, според съдебната практика, **не може да се намира и във вътрешната структура на кръвта, неоткриваема по време на доставката.**
- Или центровете за трансфузионна дейност са отговорни, дори при липса на вина.
- Тук отново се прилага презумпция за вина и причинно-следствена връзка по отношение на замърсената кръв.
- Следователно отговорността отново е строга, за разлика отпреди, когато съдът приемаше, че клиниките имат просто задължение за грижа като доставчик на кръвни продукти.

Задължение за сигурност и кръвопреливане

- **Задължение за сигурност за вреди от лошо качество на вещи, използвани в процеса на оказване на медицинска помощ**
- Друг пример, който потвърждава задължението за сигурност както и стриктната отговорност са случаите на вреди, които са настъпили за пациента в резултат на лошо качество на използваните продукти от страна на лечебното заведение.
- Съдът отново приема, че лечебното заведение е обвързано със задължение за сигурност и резултат. **Например, когато пациентът е претърпял изгаряния, причинени от дезинфектанти, които са му били приложени по време на хирургическа процедура, отговорността на клиниката е ангажирана.**

Задължение за сигурност и вреди, причинени от лошо качество на вещи, използвани в процеса на оказване на медицинска помощ

- Едно от решенията, което потвърждава задължението за сигурност е на Касационния съд на Франция във връзка с вреди, причинени от рентгенова табла. В този случай пациентът е бил ранен, падайки от рентгенова табла.
- След като съдът поставя под въпрос отговорността на практикуващия, той е освободен първоначално. Това решение обаче бива критикувано, а именно, че не е изпълнено задължението за сигурност и резултат от страна на лекаря.
- Съдът приема като изпълнение на задължението за грижа само по отношение на извършването на самия рентгенографски преглед, но по отношение на материала на дъската за рентгенография приема, че е налице задължение за сигурност за резултат.
- Или тук пациентът трябва да докаже само причинно-следствената връзка между дефекта на оборудването и щетите.

Задължение за сигурност и вреди, причинени от лошо качество на вещи, използвани в процеса на оказване на медицинска помощ

- *Изводът, до който се достига е, че според изследваната съдебна практика по отношение на лекарите и лечебните заведения е налице прилагане на обективна стриктна отговорност за лечебните заведения.*
- В този смисъл те не могат да бъдат освободени от отговорност, като докажат, че не са виновни за настъпилия резултат и че са направили всичко необходимо за предотвратяване на вредата.
- Прилага се презумпция за причинно-следствена по отношение на замърсената кръв, нозокомиални инфекции и други вреди, свързани със здравето.

Задължение за сигурност

- **Задължението за сигурност по българското законодателство**
- Във връзка със задължението за сигурност през 2009 г. в действащия Закон за здравето бе добавено едно ново задължение за медицинските специалисти чрез въвеждането на ново право за пациента.
- В разпоредбата на чл.86, ал.1 от Закона за здравето бе включена т.10, според която *пациентът има право на сигурност и безопасност на диагностичните и лечебните процедури, провеждани по време на лечението му.*
- Следователно това задължение се отнася не само до процедурите, свързани с лечението, но и до диагностичната част от тях.

Задължението за сигурност по българското законодателство

- Понятието „*задължение за сигурност и безопасност*“ се открива и в Критерий № 7 от Наредба № 18 от 20 юни 2005 г. за критериите, показателите и методиката за акредитация на лечебните заведения основно с мерките, които следва да бъдат взети срещу аварии и вътреболнични инфекции.

- Съгласно чл.2, ал.3 от Кодекса за професионална етика на лекарите по дентална медицина „лекарят по дентална медицина е длъжен да осигури при своята професионална дейност всички условия, необходими за нейното качествено изпълнение и за *сигурността на пациентите* и на денталния екип“.

Задължението за сигурност по българското законодателство

- *Следователно към основното задължение на лекаря да окаже качествена медицинска помощ в съответствие с правилата на професията, по българското законодателство бе добавено и едно допълнително задължение, което го съпътства.*
- *В този смисъл задължението за сигурност и безопасност може да се определи като акцесорно задължение. То предпоставя наличността на друго главно, обусловено е от него и се дължи заедно с него.*

Задължение за сигурност по българското законодателство

- В тази връзка в българската съдебна практика е разгледан случай, при който по време на операция на херния е бил използван електрически уред - калтер, чиито електроди се поставят на подбедрицата или на седалищната област и чието предназначение е да ограничи кръвозагубата.
- След операцията ищцата установила, че на мястото на електрода на калтера е налице рана от изгаряне с размери равни на плочката на калтера.

Задължение за сигурност по българското законодателство

- Установявено е наличието на вреда по безспорен начин - изгаряне от III степен, в дясната торако-лумбална област – 1%.
- Съдът ангажира гражданската деликтна отговорност на лекаря на основание чл. 45 Закона за задълженията и договорите (ЗЗД), тъй като като оператор и лекуващ лекар на ищцата, е причинил електротравма на същата, получена по време на оперативна интервенция, с което не е спазил изискването на чл. 86 ал.1 т.10 от Закона за здравето, а именно *„като пациент всеки има право на сигурност и безопасност на диагностичните и лечебни процедури, провеждани по време на лечението му“*.

Задължение за сигурност по българското законодателство

- Доказана е причинно-следствената връзка между акта и вредата.
- По въпроса за вината съдът намира, че деянието е извършено виновно, при небрежност, като форма на вината, тъй като ответникът **не е бил лишен от възможността да предвиди и предотврати последиците от същото.**

Задължение за сигурност

- В тази връзка следва да се подчертае, че даденото преди това съгласие на пациента по чл. 89 ал.1 от Закона за здравето, че са му известни потенциалните рискове, свързани с прилаганите методи на лечение, включително и страничните ефекти и нежеланите лекарствени реакции е неотносимо, тъй като тази информация касае рисковете, които могат да произтекат от самата операция, а причиняването на изгаряне не е страничен ефект или реакция от операцията.

Задължение за сигурност

- Отново във връзка с нарушаване на задължението за сигурност и безопасност на пациента е предявен иск с правно основание чл. 45 ЗЗД за нанесени неимуществвени вреди - болки и страдания на ищеца от действия на ответницата при извършени медицински манипулации, както и силен психически стрес, нанесени му във връзка с поставяне на упойка преди операция.
- Лекарката анестезиолог му причинила непоносими болки и страдания, силни спастични болки в тестисите и в пръстите на краката, при осем безуспешни опита в продължение на 40 минути да постави упойката. Това наложило чрез системи да му вливат венозно обезболяващи лекарства.

Задължение за сигурност по българското законодателство

- Задължението за сигурност и неговото неизпълнение е предмет на разглеждане от съда и за вреди, настъпили в процеса на лечение на малолетно дете, при подготовката му за изпълнение на процедурата по взимане на капилярна кръв чрез „затопляне на ръката” като част от техниката на вземане на такава кръв. Лявата ръка на детето била потопена в гореща вода, която сестрата била наляла от бойлерчето в стаята.
- Установено е, че при затопляне ръката на детето от медицинската сестра е настъпило изгаряне от втора степен, което е пряк резултат от действия на медицинската сестра, несъвместими с добрата медицинска практика, от където произтича и извода за противоправност.

Задължение за сигурност по българското законодателство

- Съдът отбелязва, че се касае за подценяване на съществуващия риск от настъпване на усложнение предвид обстоятелството, че процедурата се прилага по отношение на 1-годишно дете с много по-нежна, чувствителна и ранима кожа отколкото тази на възрастен човек.
- Следователно отново не е зачетена нормата на чл.86, ал.1, т.10 от ЗЗдр, според която *„като пациент всеки има право на сигурност и безопасност на диагностичните и лечебни процедури, провеждани по време на лечението му.“*
- Съдът ангажира гражданската деликтна отговорност на лечебното заведение.

Задължение за сигурност по българското законодателство

- В друго съдебно решение отново е потвърдено противоправно поведение от страна на лечебно заведение, изразяващо се в допускане на вътреболнична инфекция, която е станала причина за последващи усложнения, и неправилно поставяне на гипс и превръзка след операция, довели до компартмент синдром, с което е нарушено правото на пациента по чл.86, ал.1 т.10 ЗЗ за *сигурност и безопасност на диагностичните и лечебни процедури.*

Задължение за сигурност по българското законодателство

- Поради това и съдът приема, че се касае за неправилна субективна преценка довела до заразяване с вътреболничната инфекция.
- Съдът счита, че поведението на лекарите е непрофесионално и противоправно, тъй като са допуснали заразяването с инфекция.
- Ето защо намира, че е налице причинна връзка между това непрофесионално поведение и причинените вреди от инфекцията.

Задължение за сигурност по българското законодателство

- Според съдебната ни практика нарушение на задължението за сигурност и безопасност на пациента е и извършването на ненужна медицинска оперативна интервенция вследствие на неправилно поставена диагноза и последвалото несъответно лечение с медикаменти не е осигурило сигурност и безопасност в осъществената лечебна процедура.

Задължение за сигурност по българското законодателство

- С наказателно постановление е наложено административно наказание на лекар затова, че новородено дете, получило термично изгаряне на лява буза, ляв горен крайник - предмишница и пръстчета на китката, бедро и подбедрица на ляв долен крайник и независимо от приложеното интензивно лечение е регистриран летален изход.

**Задължение за сигурност по българското
законодателство**

- Лекарката в качеството на дежурен неонатолог, е допуснала включването и работата на отоплителен уред в близост до новородено дете, като впоследствие не е упражнила задължителното постоянно наблюдение върху пациента.
- Съдът намира, че е нарушен чл. 86, ал. 1, т. 10 от Закона за здравето, съгласно която разпоредба, *всеки пациент има право на сигурност и безопасност на диагностичните и лечебните процедури, провеждани по време на лечението му*

Задължение за сигурност по българското законодателство

- Друг случай, при който съдът е потвърдил наказателно постановление за лечебно заведение поради това, че на пациентка на болнично лечебно заведение по повод проведена ендоскопска ретроградна холангио-панкреатография във връзка с клинична находка на механичен иктер при извеждане от анестезия, непосредствено преди преместването на пациентката от масата на болничното легло, последната се обърнала рязко и паднала на пода.

Задължение за сигурност по българското законодателство

- Съдът достига до извода, че не е осигурена сигурност и безопасност при провеждане на миниинвазивната процедура на масата на ангиографския кабинет на лечебното заведение, на каквито същата има право по силата на закона.

Задължение за сигурност по българското законодателство

- Нарушението на чл.86, ал.1, т.10 ЗЗ е санкционирано в чл. 221 ЗЗ, където за лечебните заведения, които нарушават правата на пациент, регламентирани в Закона за здравето и с нормативните актове по прилагането му, законодателят е предвидил съответните административнонаказателни санкции.

Задължение за сигурност по българското законодателство

- Тук следва да се отбележи, че в повечето горепосочени случаи административното наказание се налага на лечебното заведение като юридическо лице.
- *Следователно се касае за прилагане на т.нар. обективна, безвиновна административнонаказателна отговорност. Затова тук е неотносимо анализирането на субективната страна на нарушението, тъй като същата се презумира по силата на закона.*
- *В този смисъл е налице стеснен фактически състав.*
- Въпросът дали лекарите са били длъжни и дали са могли да предвидят вреда е без значение, тъй като задължение на лечебното заведение е да осигури условия за достатъчна сигурност и безопасност.

Задължение за сигурност по българското законодателство

- Следва да се уточни, че при подобни дела приложението на чл. 15 Наказателния кодекс /НК/ е изключено.
- *Чл. 15 НК - "Не е виновно извършено деянието, когато деецът не е бил длъжен или не е могъл да предвиди настъпването на общественноопасните последици (т. нар. случайно деяние)".*
- Вината - психичното отношение на деца към деянието и резултата от него и по тази причина подобно психично отношение не може да бъде формирано от юридическо лице.
- Затова юридическите лица носят безвиновна обективна отговорност и място за приложение на чл. 15 НК няма.
- Това положение обаче, не важи за субективната отговорност на отделния лекар.

**Задължение за сигурност по българското
законодателство**

- Правната уредба на вътреболничните инфекции по действащото законодателство се съдържа в Наредба № 2 от 10.01.2005 г. за организацията на профилактиката и контрола на вътреболничните инфекции.

Вътреболнична инфекция и ангажиране на отговорността на лекаря и лечебното заведение по българското законодателство.

- Определение на понятието „вътрешноболнични инфекции“ е дадено в чл. 4 от Наредбата.
- Според него вътрешноболнични инфекции са: *инфекциите, придобити от пациент, във връзка с медицинско обслужване, по повод на друго заболяване.*
- В чл. 4 т. 2 от същата наредба, са дадени критериите за вътрешноболнична инфекция, а именно "*Наредбата не се прилага за случаи на остри заразни болести, когато инфекцията е съществувала или е била в инкубационен период към момента на постъпване на пациента в лечебното заведение и няма връзка с предшестващо медицинско обслужване*".

Вътрешноболнична инфекция и ангажиране на отговорността на лекаря и лечебното заведение по българското законодателство.

- Според настоящата съдебна практика е необходимо да се установи противоправно действие или бездействие, което да се намира в пряка причинна връзка с уврежданията, за да бъде ангажирана безвиновната отговорност на лечебното заведение.
- Или въпросът, който се поставя в практиката е **кой е причинителят на инфекцията при пациента.**
- Отговорът на този въпрос се съдържа в медицинските стандарти, и по конкретно медицински стандарт по превенция и контрол на вътреболничните инфекции, приет с Наредба № 3 от 8.05.2013 г.

Вътреболнична инфекция и ангажиране на отговорността на лекаря и лечебното заведение по българското законодателство.

- Според дефиницията за вътреболничана инфекция в чл. 1.2.1 такива са 1.2. по смисъла на настоящия стандарт терминът "вътреболнични инфекции" е равнозначен с термините "нозокомиални инфекции" и "инфекции, свързани с медицинско обслужване".
- За вътреболнични инфекции по отношение на пациенти се считат:
- *1.2.1. инфекциите, придобити от пациент във връзка с медицинско обслужване по повод на друго заболяване;*

Вътреболнична инфекция и ангажиране на отговорността на лекаря и лечебното заведение по българското законодателство.

- *Следователно стандартът урежда презумпция за възникване на инфекцията като вътреболнична, ако се е проявила по време на престоя в лечебното заведение и определен период след това.*

Вътреболнична инфекция и ангажиране на отговорността на лекаря и лечебното заведение по българското законодателство.

- В съдебната ни практика е осъдено лечебно заведение за настъпил ендотоксичен шок в следствие на развитието в организма на бактерия *Serratia Marcescenes*, която е широко разпространена в околната среда, има качеството да се развива по кожата и е характерна за вътреболничните инфекции на пациентка, постъпила за "рутинна" операция.

Вътреболнична инфекция и ангажиране на отговорността на лекаря и лечебното заведение по българското законодателство.

- По делото не се установява пациентът да е имал инфекцията преди това, като това изрично е предвидено и в стандарта.
- Ето защо, съдът намира за установено по делото, че е налице нарушение на медицинския стандарт на ответника, свързан с превенцията на вътреболничните инфекции.

Вътреболнична инфекция и ангажиране на отговорността на лекаря и лечебното заведение по българското законодателство.

- **ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО**
- Отговорността за вредите, причинени от вещи се свързва пряко с риска.
- Счита се, че този който притежава една вещь е отговорен за вредите от нея, тъй като чрез нея той създава риск.

ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- Понастоящем е прието както от теорията, така и от практиката, че се кесает за една **обективна отговорност, независимо от вината.**
- Достатъчно е особените свойства на вещта да са станали причина за причиняване на вредите.
- Не е необходимо да има вина, дори и под формата на небрежност у собственика, респ. лицето, което упражнява надзора, не е необходимо да има и негово деяние, което да е противоправно

ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

-
- *Следователно се касае за ограничен фактически състав, а именно - вреда, причинна връзка между вредата и вещта и право на собственост или надзор върху вещта.*

**ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА
ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО
ЗАКОНОДАТЕЛСТВО**

- Необходимо е при иска по чл. 50 ЗЗД вредата да е причинена от вещта, т.е. непозволеното увреждане трябва да се намира в причинна връзка с употребата на вещта.
- В този смисъл вещта трябва да бъде единствената причина за увреждането, за да се търси причинната връзка между вредите и каузалното действие на самата вещ, а не на управлението или служенето с нея.

**ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА ЛЕЧЕБНОТО
ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО**

- В качеството си на собственици на различни вещи като апаратура, техника, инструменти и пр. лечебните заведения и лекарите са потенциални субекти на тази обективна безвиновна отговорност.
- За тях съществува риска от реализирането ѝ

**ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА
ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО
ЗАКОНОДАТЕЛСТВО**

- В българската съдебна практика се разглежда случай, при който за ищеца са настъпили неимуществени вреди, изразяващи се в болки и страдания, претърпени вследствие изгаряния, получени по време на оперативна интервенция и работа с електронож в лечебно заведение.
- Хирургичният инструмент, при използването на който са настъпили изгарянията, е собственост на лечебното заведение.
- Съдът приема, че са налице всички предпоставки за ангажиране безвиновната отговорност на ответника за непозволеното увреждане от вещ, а именно: **причинени неимуществени вреди на ищеца; вещта, която ги е причинила е собственост на ответника, налице е причинна връзка между вещта, собствеността на ответника, и причинените щети на ищеца.**

ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- Тази отговорност е налице обаче, когато при използването на вещта и произлизане на вреди от същата **не са допуснати нарушения на предписани или общоприети правила.**
- Когато при ползването на вещта са допуснати такива нарушения отговорността за поправяне на вредите е субективна.

ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- Безвиновната отговорност е отговорност за недостатъци и дефекти на вещта, а не за виновно поведение.
- Следва да се отбележи обаче, че намесата на лекаря при задвижването, използването на вещта не е пречка да се реализира обективната отговорност.

ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- В съдебната практика се посочва случай, в който пациентка е била настанена след успешно проведена операция, в стая на болнично заведение, където на сутринта е открита мъртва.
- Причина за смъртта ѝ било остро отравяне с въглероден окис.
- По делото се установява, че при работа на котелната газова отоплителна централа на болницата се отделя въглероден окис в пъти над допустимата норма и прониква в помещения на болницата, включително и в стаята на пациентката.
- В случая не е налице непреодолима сила – такова събитие, което има изключителен характер и не би могло да бъде предвидено и предотвратено със съвременните средства не техниката.

ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- Следователно лечебното заведение би могло да се освободи от отговорност за произлезлите от нея вреди в три случая:
 - ако са резултат на непреодолима сила;
 - ако вредата се дължи на изключителна вина на пострадалия;
 - ако вредата се дължи на поведението на трето лице.

ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- *Изводът, който може да се направи е, че по българското законодателство липсва специална уредба на подобна обективна стриктна отговорност на лечебното заведение и лекаря за правонарушения, извършени във връзка или по повод осъществяване на конкретни медицински дейности като допускане на вътреболничните инфекции например.*
- *За горепосочените правонарушения се прилага общата уредба на гражданската деликтна отговорност.*
- *По отношение на вредите, причинени от вещи на лечебното заведение също липсва специална уредба.*
- *Тези правоотношения се регулират от общата правна уредба на предвидената за вреди, причинени от вещи обективна отговорност по смисъла на чл. 50 ЗЗД.*

ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- *Прави впечатление, че е налице тенденция към засилване на субективната отговорност на изпълнителите на медицинска помощ чрез законовото регламентиране на право на пациента на сигурност и безопасност. То е уредено в чл.86, ал.1, т.10 ЗЗ. На това право съответства задължение за изпълнителите на медицинска помощ да осигурят сигурност и безопасност на пациента.*
- *Обективна безвиновна административнонаказателна отговорност за нарушаване правото на пациента на сигурност и безопасност по чл.86, ал.1, т.10 ЗЗ е предвидена за лечебното заведение.*

ОТГОВОРНОСТ ЗА ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ ВЕЩИ НА ЛЕЧЕБНОТО ЗАВЕДЕНИЕ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

- *Това разрешение кореспондира с разпоредбата на чл.6, ал.1 от Закона за лечебните заведения, според която лечебните заведения осъществяват дейността си при спазване на медицинските стандарти за качество на оказваната медицинска помощ и осигуряване защита на правата на пациента.*
- *Визираното правило вменява именно на лечебните заведения отговорността за осигуряване защита на правата на пациента. Тази отговорност е конкретно доразвита в Закона за здравето, където в отделни правни норми законодателят е санкционирал именно лечебните заведения за нарушение на предписанията на същия закон.*

Настоящата академична лекция е обект на авторско право по смисъла на Закона за авторското право и сродните му права (ЗАПСП)

Основна литература:

Вълканова, М. Медицинско право, Варна, 2014

Голева, П. Отговорността на лекаря за вреди, причинени на пациента, София, 2004

Корню, Ж. Юридически речник, С., 2004

Тасев, С. Непозволено увреждане. Отговорност за вреди, причинени от вещи и животни, Софи-Р, София, 1995,

Boy, L. Une avancée dans le droit de la responsabilité médicale: l'obligation de sécurité-résulta, Recuei dallozq 1998,

Dalboussière, Charles « De la responsabilité médicale. Relation de l'affaire Thouret-Noroy », annuaire d'hygiène et de médecine légale, tome XII, Dalloz, 1835.

Debourg, C. Obligation de moyens, obligation de résultat, Fiche de niveau 4. Droit des contrats / Responsabilité contractuelle / La faute contractuelle / , Dalloz, 13 novembre 2007.

Dubouis, L. Obligation de sécurité, RDSS, 1995.

Dubouis, L. Responsabilité des centres de transfusion sanguine pour fourniture de sang contaminé par le virus HIV. Obligation de sécurité, RDSS, 'Université d'Aix-Marseille Responsabilité, 1995.

Faivre, Y. L. Fondement et régime de l'obligation de sécurité L'obligation de sécurité dans la responsabilité délictuelle. Recueil Dalloz 1994.

Fournier, P. Maître du Chambon La responsabilité civile délictuelle 4e édition, Pu De Grenoble Droit En Plus 29 Janvier 2015, Entreprise, économie & droit

Pastor, Jean-Marc, L'information du patient en cas de risques insuffisamment évalués, CE 10 mai 2017, req. n° 397840Dalloz ditualiteq 2017.

Penneau J. La réforme de la responsabilité médicale : responsabilité ou assurance, *Revue internationale de droit comparé* Année 1990.

Philippe le Tourneau, Œuvre collective sous la direction de Philippe le Tourneau – 2014
Chapitre 1, Contrats de service, Cyril Bloch, Didier Krajeski – Philippe le Tourneau –
Matthieu Poumarède – Œuvre collective sous la direction de Philippe le Tourneau – 2014

Jourdain, P. A. Vignon-Barrault, La cause étrangère peut-elle être exonératoire de la responsabilité qu'un établissement de santé encourt en cas d'infection nosocomiale?(Civ. 1re, 18 févr. 2009, Y... c/ Polyclinique de Franche Comté, pourvoi n° 08-15.979, RDSS 2009. 359, Université de Paris I, Panthéon Sorbonne, RTD, Civ.2009.

Jourdain, P. G. Viney et L'indemnisation des accidents médicaux : que peut faire la Cour de cassation ? J.C.P. G. 1997, 4016, I. J.C.P. G. 1997.

KILGUS (N), « Responsabilité d'une clinique en présence d'une infection nosocomiale », en ligne le 22 avril 2016, daloz-actualite.fr

Lantero, C. La notion de, cause étrangère dans les infections nosocomiales et le recours des tiers lorsque l'ONIAM indemnise, AGDA, 2011, p.25

Mazeaud, D. Responsabilité médicale sans faute : la Cour de cassation découvre une nouvelle obligation de sécurité de résultat Recueil Dalloz 2001

Mémeteau , G. Cours de droit médical , 2ème éd.

Mémeteau, G. Utilisation du matériel médical et dentaire : vers une obligation de résultat ? Gaz. Pal. 1997, Doctr. 154 ; C. LARROUMET, L'indemnisation de l'aléa thérapeutique, D. 1999, Chron.

**БЛАГОДАРЯ ЗА
ВНИМАНИЕТО !**
